

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I KŽ-532/01-5

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda mr. Branka Zmajevića, kao predsjednika vijeća, te Vesne Vrbetić, Milivoja Mikora, Ante Potrebić i Hajrije Novoselec, kao članova vijeća, uz učestvovanje višeg sudskog savjetnika Vojimira Katića, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. Ž. T. zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Vukovaru od 11. travnja 2001. broj K-38/99, u nazočnosti zamjenika Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Tomislava Dujmića, te opt. Ž. T. osobno i branitelja N. R., odvjetnika iz O., u sjednici održanoj dana 19. studenog 2003. godine

p r e s u d i o j e :

Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika i opt. Ž. T. kao neosnovane, te se prvostupanijska presuda potvrđuje.

Obrazloženje

Županijski sud u Vukovaru je presudom od 11. travnja 2001. broj K-38/99 opt. Ž. T. proglasio krivim zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, te ga temeljem ovog zakonskog propisa, uz primjenu čl. 4., 31., 37., 38. st. 1. toč. 2. i čl. 39. st. 1. toč. 1. OKZRH osudio na kaznu zatvora u trajanju od tri godine, u koju izrečenu kaznu mu je po čl. 45. st. 1. i 3. OKZRH uračunao vrijeme provedeno u pritvoru od 26. ožujka do 29. kolovoza 1996., a na temelju čl. 90. st. 1. u vezi čl. 87. st. 1. i 2. toč. 6. i 7. Zakona o krivičnom postupku ("Narodne novine" broj 34/1993, u nastavku ZKP/93) obavezao ga je da nadoknadi troškove kaznenog postupka i to u paušalnoj svoti od 3.000,00 kn, te trošak branitelja postavljenog po službenoj dužnosti u iznosu od 880,00 kn.

Protiv ove prvostupanijske presude žalbe su podnijeli državni odvjetnik i opt. Ž. T. po branitelju N. R., odvjetniku iz O.

Državni odvjetnik prvostupanijsku presudu pobija zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se ta presuda preinači i da se optuženiku izrekne primjerena stroža kazna.

Optuženik prvostupanjsku presudu pobija zbog bitnih povreda kaznenog postupka, zbog povrede kaznenog zakona i zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, tako da ova žalba po čl. 382. ZKP ("Narodne novine" broj 110/97, 27/98, 58/99, 112/99 i 58/02, u nastavku: ZKP) sadrži i žalbu zbog odluke o kazni, sve s prijedlogom da se ta presuda ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Zahtijeva da se o sjednici vijeća drugostupanjskog suda izvijeste optuženik i njegov branitelj.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud je po čl. 373. st. 1. ZKP spise dostavio Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na dužno razgledanje, a po čl. 373. st. 2. ZKP državnog odvjetnika, te po čl. 374. st. 1. ZKP optuženika osobno i njegovog branitelja izvijestio o sjednici vijeća.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske vratilo je spise drugostupanjskom sudu uz podnesak od 06. kolovoza 2001. broj KŽ-DO-1183/01, s prijedlogom da se žalba državnog odvjetnika prihvati kao osnovana i u traženom pravcu preinači odluka o kazni na strože, a žalba optuženika da se odbije kao neosnovana i u preostalom dijelu da se prvostupanjska presuda potvrdi.

Sjednici vijeća drugostupanjskog suda nazočili su zamjenik Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Tomislav Dujmić, te opt. Ž. T. i njegov branitelj N. R., odvjetnik iz O. Na sjednici vijeća nazočne stranke očitovale su se da ostaju kod svojih podnesaka, te u njima navedenim razlozima i prijedlozima.

Žalbe državnog odvjetnika i optuženika Ž. T. nisu osnovane.

Drugostupanjski sud je po čl. 379. st. 1. toč. 1. i 2. ZKP prvostupanjsku presudu ispitao u onom dijelu u kojem se pobija žalbama i iz osnova iz kojih se time pobija, a po službenoj dužnosti ispitao je postoje li one povrede odredaba kaznenog postupka koje su navedene u toč. 1. st. 1. navedenog članka ZKP, odnosno je li na štetu optuženika povrijeđen kazneni zakon, kako to nalaže odredba iz toč. 2. st. 1. navedenog članka ZKP. Pri tome drugostupanjski sud nije našao da bi bile počinjene one povrede odredaba kaznenog postupka, odnosno onakve povrede kaznenog zakona koje se ispituju po službenoj dužnosti.

Drugostupanjski sud u cijelosti prihvaća razloge pobijane presude koji su iznijeti o pitanju dokazanosti ili nedokazanosti izloženih činjenica, o ocjeni vjerodostojnosti proturječnih dokaza, te razloge kojima se prvostupanjski sud rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženika, odnosno glede primjene određenih odredaba OKZRH na optuženika i njegovo djelo, obzirom da se u obrazloženju pobijane presude nalaze svi oni razlozi koje je sud dužan iznijeti prema odredbi čl. 347. st. 7. ZKP/93, a također drugostupanjski sud prihvaća i obrazloženje koje je u pobijanoj presudi dato glede odabira vrste i odmjerne visine kazne, obzirom da je i taj dio obrazloženja u skladu s zahtjevima iz odredbe čl. 347. st. 8. navedenog Zakona.

Na žalbu optuženika zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka:

Neosnovano žalitelj ističe bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, kako to proizlazi iz navoda žalbe, onu iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP, koja da bi se sastojala u proturječju izreke presude naspram njenim razlozima, te u proturječju, a time i nejasnoći iznijetih razloga o odlučnim činjenicama.

Po ocjeni drugostupanjskog suda, izreka prvostupanjske presude potpuno je u suglasju s iznijetim razlozima u njenom obrazloženju, obzirom na to da su za sve navode činjeničnog opisa izreke te presude u obrazloženju iznijeti potpuni i logični razlozi, koji se temelje na sadržaju izvedenih dokaza tijekom glavne rasprave, time da u ovim razlozima nema proturječja, kako u onom dijelu koji se odnosi na utvrđenje odlučnih činjenica i glede objektivnog učina djela, tako i glede onih razloga koji su iznijeti za utvrđenje subjektivnog odnosa optuženika prema djelu i posljedicama.

Naime, sud prvog stupnja je obrazložio da optuženik nije smogao osobne hrabrosti iskočiti iz zapovjednog lanca, nego je sve ostalo na kvarenju nišanskih sprava na minobacačima, pomaganju drugim vojnicima da izađu iz bivše, odnosno tzv. JNA, čak za to i posuđujući i novac, da bi na kraju i sam, nakon pribavljanja putovnice iz ove vojske izašao.

Žalitelj upravo u tome nalazi proturječje između izreke i takvih razloga, odnosno proturječje u samim razlozima obrazloženja presude i to zato jer se u izreci presude navodi da je optuženik zapovijedao vojnicima da s vatrenog položaja iz minobacača pucaju na civilno stanovništvo i naselje, što da su obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Drugostupanjski sud, međutim, nalazi da je izreka pobijane presude u suglasju s njenim razlozima, uključujući i prethodno apostrofirane razloge u žalbi, obzirom da u obrazloženju, između ostalog, a u kontekstu ostalih iznijetih razloga, stoji (str. 5 odlomak 7) i to da je prvostupanjski sud utvrdio da optuženiku nije stalo do ranjavanja i pogibije civila, te rušenja i uništenja kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata, ali je znao da će do toga sigurno doći, ako vojnicima bude izdana zapovijed da s vatrenog položaja iz minobacača i to bez izbora voljnih ciljeva, pucaju svakodnevno na Mitnicu, dio grada Vukovara, pa da je (cit.): "u stvari riječ o izravnoj namjeri drugog stupnja – sigurnom znanju, jer mu nije stalo do ostvarenja obilježja kaznenog djela, ali je znao da će ona sigurno biti ostvarena poduzme li on namjeravanu radnju, gdje da je naglasak na intelektualnoj sastavnici, a voljna sastavnica je samo nužna posljedica, jer tko poduzme radnju pouzdano znajući da će ostvariti obilježje kaznenog djela, taj u krajnjoj liniji i hoće počinjenje kaznenog djela". Iako je, doduše, ovaj dio obrazloženja prvostupanjske presude u kojem se daju razlozi o subjektivnom odnosu počinitelja prema kaznenom djelu unekoliko izvan standarda obrazlaganja odlučne činjenice umišljaja u smislu čl. 11. OKZRH, ipak je i iz takvih navoda obrazloženja očito da je prvostupanjski sud obrazlagao svjesnu i voljnu komponentu, dakle da je optuženik bio svjestan da zbog njegovog činjenja gotovo izvjesno dolazi do zabranjene posljedice, te je na njezino nastupanje pristao, dakle da je sud uzeo u obzir eventualni umišljaj.

Nije u pravu žalitelj niti kada prigovara da prvostupanjska presuda ne sadrži razloge o uzročnoj vezi između radnji optuženika i nastalih posljedica, kako su opisane u izreci te presude, obzirom da niti jedan svjedok nije potvrdio da je baš minobacačka granata ispaljena

iz oruđa onog dijela vojne postrojbe kojom je on zapovijedao, srušila bilo koji objekt, odnosno ubila bilo kojeg civila. Naime, predmetno kazneno djelo može počinuti onaj koji naređuje opisane radnje ili tko ih neposredno izvršava. Tuženom je inkriminirano i utvrđeno da je aktivno sudjelovao u naređivanju izvršavanja i to na opisani način zapovijedanja svojim vojnicima da iz minobacača pucaju na Mitnicu, dio grada Vukovara, bez izbora vojnih ciljeva, čega je bio svjestan i na što je pristao i time je nesporno, bez obzira na nižu razinu u zapovijednom lancu, ostvarivao funkciju zapovjednog lanca. Također je nesporno utvrđeno i za to su iznijeti razlozi u pobijanoj presudi da se na Vukovar, te na njegov predio Mitnicu, gdje nije bilo vojnih objekata i gdje su živjeli uglavnom civili, svakodnevno u navedenom razdoblju pucalo tenkovskim granatama, artiljerijskim oruđima, zrakoplovima, s brodova i dr., da su granate dolazile sa svih strana, također i iz pravca Negoslavaca, i da je bilo civilnih žrtava, između ostalog i poginulih, jednim dijelom i identificiranih, kao i da je cijelo naselje praktički bilo srušeno. Iz tih razloga pobijane presude očito je da je prvostupanjski sud utvrdio i obrazložio da je štetna posljedica nastupila uslijed zajedničkog djelovanja više uzroka, i pri tome pravilno zaključio, prema prihvaćenom stajalištu u sudskoj praksi, onoj o jednakoj vrijednosti suuzroka, da je u kaznenopravnom smislu postojala dovoljna uzročna veza između utvrđenih radnji optuženika i utvrđenih štetnih posljedica. Prema ovom stajalištu, ona ljudska radnja koja je kao uzrok ušla u uzročni lanac zajedno s radnjama drugih vinovnika prema izazvanim posljedicama, onda se i takva, pojedinačna radnja u uzroku veže s posljedicom, bez obzira na to u kojem je stupnju doprinijela ostvarenju krajnje posljedica. Pri tome je bitno da je radnjama optuženika nastala konkretna opasnost za dobro koje je zaštićeno u predmetnom kaznenom djelu, pa zbog toga pobijana presuda i nije trebala sadržavati one razloge kojima bi se izrazilo utvrđenje da li je upravo i iz kojeg od oruđa, čije je djelovanje naređivao optuženik, izazvana koja od ukupno navedenih štetnih posljedica. Naravno, takva situacija u kojoj prema posljedici djeluje više uzajamno povezanih uzroka, utječe na utvrđivanje stupnja krivnje, a time i na odluku o kaznenoj sankciji, što je sve također dobilo odraza u pobijanoj presudi. Najzad, niti iz obrane optuženika, a niti iz drugih izvedenih dokaza nije proizašlo zaključivanje da bi optuženik svojim kvarenjem nišanskih sprava na minobacačima, čijom vatrom je zapovijedao, slijedeći funkciju zapovjednog lanca, isključio svaku moguću uzročnu vezu prema nastalim posljedicama, obzirom na utvrđenje da su projektili padali po opisanim lokacijama, neselektivno i neusmjeravani prema vojnim ciljevima.

Zbog navedenih razloga drugostupanjski sud ne nalazi postojanje bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP.

Na kraju, žalitelj prigovara i tome da niti iz jednog izvedenog dokaza o odlučnim činjenicama, odnosno o dokazno važnim činjenicama, ne proizlazi da je optuženik 1991. bio pobornik stvaranja "Velike Srbije", čak naprotiv da se po bijegu iz bivše tzv. JNA stavio na raspolaganje Hrvatskoj vojsci, a iz konteksta takvog prigovora žalbe proizlazi da žalitelj smjera na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka još i zbog toga što sud nije obrazložio iz čega je utvrdio postojanje takvog motiva, poborništva stvaranja "Velike Srbije".

I ovaj žalbeni prigovor je neosnovan, zapravo promašen, jer se optuženiku izmijenjenom optužnicom dana 22. veljače 2001. ne stavlja na teret i te činjenice, odnosno okolnosti kojima je kazneno djelo počinjeno, a niti se u izreci pobijane presude takvi navodi ne nalaze, čak niti u smislu motiva, dakle okolnosti koje pobliže označuju djelo, a kamoli u smislu odlučnih činjenica, pa zbog eliminacije ovakovih tvrdnji optužbe i ispuštanja iz izreke

presude, a uz to još i zbog toga što se ne radi o odlučnoj činjenici iz kaznenog djela čl. 120. st. 1. OKZRH, u razlozima presude u njenom obrazloženju i nisu trebali stajati nikakvi navodi o tome, pogotovo što prvostupanjski sud čak niti posredno, a kamoli neposredno takvu motivaciju optuženiku nije uzeo u obzir čak niti kod odmjere kaznene sankcije. Zato ni zbog toga nije počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. ZKP, a niti kakva druga bitna povreda odredaba kaznenog postupka koje sadrži odredba navedenog članka ovog Zakona.

Na žalbu optuženika zbog povrede kaznenog zakona:

Neosnovano žalitelj prvostupanjsku presudu pobija zbog povrede kaznenog zakona, ne naznačujući izričito koju je povredu iz čl. 368. ZKP imao u vidu, ali se iz njenih navoda može zaključivati da je imao u vidu povredu iz toč. 1., 2. i 4. tog članka ZKP, jer smatra da je u optužnikovom djelu izostao motiv, kao namjera stvaranja tzv. "Velike Srbije", zatim da kao zapovjednik 1. minobacačkog voda, u kojem su bila tri minobacača, da je po osnovi vojnih propisa, samo formalnopravno bio zamjenik minobacačke bitnice kapetanu N. J., koji je bio zapovjednik i u toj funkciji da je ovaj, a ne optuženik, vršio odabir ciljeva, zapovijedao paljbu, određivao broj ispaljenih granata, zapovijedao korekcije računarskom vodu, koji je po izračunu usmeno i glasno davao koordinate gađanja optuženiku, a on, optuženik, da je na isti način ovo prenosio nižandžijama minobacača, dakle da optuženik u stvarnosti nije zamjenjivao zapovjednika minobacačke bitnice, već da je bio samo spona u lancu zapovijedanja do krajnjeg izvršitelja zapovijedi i to dodavača granata i punjača minobacača, te najzad da nije bio u situaciji dobivenu zapovijed izmijeniti, mada je u jednom momentu onesposobio nišansku spravu, što je zapovjednik otklonio. Konačno, žalitelj smatra da nije utvrđeno da je upravo iz granata ispaljenih iz minobacača njegovog, 1. minobacačkog voda, srušila ijedan objekt, odnosno usmrtila ijednog čovjeka, a što da se mora kod ovakvog kaznenog djela konkretizirati.

Iz ovih, ali i preostalih žalbenih navoda, naprotiv, razvidno je da žalitelj prvostupanjsku presudu i ovdje zapravo pobija zbog pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja prema čl. 366. toč. 3. ZKP, dakle da povredu kaznenog zakona ističe tek posredno, pa se u takvom slučaju i ne radi o žalbi iz čl. 366. toč. 2. ZKP, o čemu će nastavno biti u obrazloženju ove drugostupanjske presude iznijeti razlozi.

Pogrešno žalitelj smatra da je kod kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH jedno od obilježja djela nekakav politički motiv. Takav, a niti bilo koji motiv optužbom njemu nije stavljen na teret, a niti je sud u pobijanoj presudi utvrdio postojanje takve činjenice, odnosno okolnosti koja bi pobliže označila djelo, koje da bi bilo počinjeno uz takvu pobudu, niti mu je takvu okolnost uzeo kao otegotnu okolnost kod odmjere kaznene sankcije. O tome su već u obrazloženju ove drugostupanjske presude iznijeti razlozi drugostupanjskog suda pri razmatranju žalbe zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pa se žalitelja na iste upućuje.

Pogrešno žalitelj, također, smatra da je za postojanje ovog kaznenog djela neophodno postojanje neposredne uzročne veze između pojedine radnje optuženika i nastale posljedice, o čemu je drugostupanjski sud, također već prije, u razmatranju optuženikove žalbe zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iznio razloge, pa se žalitelja na iste ponovno upućuje. Iz

nespornih utvrđenja, koje i žalitelj čak apostrofira, tj. da se po opisanoj lokaciji pucalo s više strana iz više vrsta artiljerijskih oružja, tenkova, aviona, brodova i slično, nesporno proizlazi da se radilo o djelovanju više odvojenih postrojbi, s više zapovjednika, ali u međusobno povezanih, što uključuje i funkcioniranje zapovjednog lanca, u kojem se optuženik, također nalazio, mada pri samom dnu, obzirom da je prenosio koordinate korekcija i prenosio zapovijed do krajnjih izvršitelja, koji su ispaljivali granate prema takvim zapovijedima. Nesporno je i da se radilo o takovom oruđu, te vremenu i intenzitetu djelovanja iz minobacača, dakle o sredstvu i radnji koja je očito takvih svojstava da dovodi do konkretne opasnosti za zaštićene objekte i da je takve prirode da su posljedice, kako su opisane u izreci pobijane presude, bile gotovo izgledne. Dakle, riječ je o takvoj radnji koja je bila suuzročna za nastanak opisanih posljedica (*conditio sine qua non*), o čemu je također u ovoj drugostupanjskoj presudi u obrazloženju glede žalbe zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka već bilo riječi, pa se žalitelja i na taj dio upućuje.

Po ocjeni drugostupanjskog suda, pravilno je prvostupanjski sud, po utvrđenju činjenica (odlučnih) koje su navedene u izreci prvostupanjske presude, zaključio da su ostvarena sva potrebna obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH time što je optuženik u razdoblju od mjeseca rujna do 18. studenog 1991. za vrijeme napada tzv. JNA i paravojnih postrojbi na Republiku Hrvatsku kao zapovjednik minobacača cal. 120 mm, ujedno i zamjenik zapovjednika topničke postrojbe u sastavu pješadijskog bataljuna gardijske brigade iz Beograda, zapovijedao vojnicima da s vatrenog položaja iz minobacača pucaju svakodnevno na Mitnicu, dio grada Vukovara, bez izbora vojnih ciljeva, pri čemu je od ispaljenih granata ranjen i poginuo velik broj civila, razrušeno i uništeno mnogo kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata, kao i da je počinjena točno neutvrđena materijalna šteta velikih razmjera, što da je bilo protivno odredbama čl. 48.-54. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I.) i protivno odredbama čl. 13.-16. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II.), dakle, kao počinitelj ratnog zločina protiv civilnog stanovništva koji je zapovijedao počinjenje tih djela.

Nesporno je, a to ni žalitelj ne osporava u žalbi, da je djelo počinjeno u vrijeme onakvih oružanih sukoba koje podrazumijevaju spomenuta dva Dopunska protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, na koje se, kao pravila međunarodnog prava u biću kaznenog djela poziva norma iz čl. 120. st. 1. OKZRH (zbog toga je ova kaznenopravna odredba blanketne prirode) i da je ona strana u sukobu, čijem je zapovjednom lancu pripadao i unutar njega funkcionirao optuženik, kršila opisanim radnjama u izreci pobijane presude upravo navedena pravila međunarodnog prava, koja postoje radi onakvog civiliziranog ponašanja, kakovo se zahtijeva u Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. zbog zaštite žrtava oružanih sukoba. Zato je u podvođenju utvrđenog činjeničnog stanja pod ukupnost kaznenopravne norme iz čl. 120. st. 1. OKZRH s navedenim dopunskim protokolima, prvostupanjski sud pravilno postupio i u svemu kazneni zakon pravilno primijenio, kako glede objektivnog učina, tako i glede stupnja krivnje.

Niti sam žalitelj ne osporava svjesnu komponentu djelovanja kod optuženika, osim što osporava voljnu komponentu, upućujući na one okolnosti koje su iznijete i u obrazloženju prvostupanjske presude, da se nije složio s takvim djelovanjem, pokušavajući da u jednom

navratu čak i osujetiti, odnosno otežati. Međutim, optuženik, kako to proizlazi iz ukupnog dokaznog postupka, što niti u žalbi on ne osporava, ipak nije morao izvršavati zapovijedi pretpostavljenog N. J., naređujući to isto dalje vojnicima, kao zapovjednik minobacača cl. 120 mm, obzirom da niti iz jednog dokaza ne proizlazi zaključak da mu je prijetila pogibelj za život ili kakvo drugo veće zlo. Naprotiv, zbog određenog oportunizma optuženik je nastavio djelovati na onaj način kako je to u izreci pobijane presude navedeno, dakle, bio je svjestan svojih radnji i pristao je na posljedice.

Zbog navedenih razloga kazneni zakon na štetu optuženika nije povrijeđen niti u pitanju je li djelo za koje ga se progoni kazneno djelo, niti glede postojanja okolnosti koje bi isključivale krivnju, a također niti da bi predmetno djelo bilo nepravilno pravno označeno, dakle, u pobijanoj presudi nije povrijeđen kazneni zakon u smislu čl. 368. toč. 1., 2. i 4., odnosno ni u kojem drugom obliku koji bi bio sadržan u odredbi čl. 368. ZKP.

Na žalbu optuženika zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja:

Neuspješno optuženik prvostupanjsku presudu pobija također i zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, jer svojim navodima i razlozima u žalbi nije ozbiljno doveo u sumnju pravilnost ili pouzdanost utvrđenja odlučnih činjenica, kako ih je utvrdio prvostupanjski sud.

Po ocjeni drugostupanjskog suda sve odlučne činjenice pravilno su, a također i potpuno utvrđene u prvostupanjskoj presudi, zaključci o njihovom postojanju, odnosno nepostojanju upiru se na sadržaj izvedenih dokaza, a niti sadržaj isprava, odnosno zapisnika o izvedenim dokazima u spisu ne ukazuje da bi zaključci prvostupanjskog suda bili pogrešni, te da bi sadržaj izvedenih dokaza sa svoje strane dovodio u sumnju pravilnost ili pouzdanost utvrđenja odlučnih činjenica, a u smislu odredbe čl. 369. st. 2. ZKP. Za naglasiti je da u predmetnoj stvari nema proturječja u sadržaju svakog pojedinog dokaza, a izvedeni dokazi o pojedinim odlučnim, a također i drugim dokazno važnim činjenicama, nisu međusobno proturječnog sadržaja, već se naprotiv upotpunjuju. Prvostupanjski sud je izvedene dokaze pravilno i savjesno ocjenjivao na način kako je to propisano u odredbi čl. 337. st. 2. ZKP/93, a presudu je temeljio samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnoj raspravi, što je sukladno st. 1. navedenog članka tog Zakona.

Žalitelj najprije prigovara da niti iz jednog izvedenog dokaza ne proizlazi da bi optuženik bio pobornik stvaranja tzv. "Velike Srbije", dakle da nije imao nikakvog motiva za poduzimanje inkriminiranih radnji, ukazujući pri tome na one pojedine dokaze iz kojih proizlazi da je imao namjeru već prije, ali ne i stvarnu priliku, pobjeći iz Srbije i tako se udaljiti od bivše JNA, priključivši se naknadno, nakon dolaska u Republiku Hrvatsku Hrvatskoj vojsci i sudjelujući u akcijama "Bljesak" i "Oluja".

Već je u prethodno iznijetim razlozima u obrazloženju ove drugostupanjske presude opširnije navedeno da u obilježjima kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH nije sadržan motiv, odnosno kakav krajnji cilj radi ostvarenja kojeg bi se poduzimale sankcionirane radnje i aktivnosti. Bitno je da je ostvaren objektivni učin nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, u kojem od oblika navedenih u ovoj odredbi kaznenog zakona, te da je do takvog učina došlo za vrijeme rata,

oružanog sukoba ili okupacije, a počinitelj da je postupao protivno pravilima međunarodnog prava, kojima se uređuje u takvim okolnostima strana u sukobu, a na subjektivnoj strani dovoljno je da je počinitelj svjestan navedenih okolnosti u kojima postupa i da postupa protivno pravilima međunarodnog prava, kao i mogućih posljedica koje proizlaze iz protupravnog ponašanja, pa takve posljedice ili želi (direktni umišljaj), ili pristaje na njih (eventualni umišljaj), a i ovaj, potonji oblik krivnje, dostatan je za ostvarenje obilježja razmatranog kaznenog djela. Prema sadržaju izvedenih dokaza, prvostupanjski sud je pouzdano zaključio da je optuženik i bez obzira što nije bio pobornik stvaranja tzv. "Velike Srbije", ostvario sva potrebna objektivna i subjektivna obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Zatim žalitelj prigovara utvrđenju da je obavljao dužnost zamjenika zapovjednika topničke postrojbe (N. J.) iako prihvaća da je bio zapovjednik 1. minobacačkog voda koji je u svom sustavu imao tri minobacača i da je, zapravo, prema propisima vojske kojoj je pripadao samo formalnopravno, ali ne i stvarno, bio zamjenik minobacačke bitnice, iz čega sugerira zaključak da je bio samo najniža spona u lancu zapovijedanja do krajnjih izvršitelja zapovijedi (dodavača granata i punjača minobacača), pa da zato u njegovim radnjama nisu sadržana obilježja kaznenog djela zbog kojeg je proglašen krivim kao počinitelj koji je naređivao kršenje pravila međunarodnog prava, osobito jer primljenu zapovijed nije ni mogao izmijeniti u datim okolnostima.

Već su naprijed iznijeti razlozi drugostupanjskog suda u obrazloženju ove presude o tome da je prvostupanjski sud iznio valjane razloge za utvrđenje i ove odlučne činjenice tj. da je optuženik bio unutar zapovjednog lanca, jer to proizlazi ne samo iz njegove obrane, nego i iz iskaza onih svjedoka kojima je ta činjenica bila poznata, a to su svjedoci M. F. i Ž. M.. Svjedok M. F. potvrdio je da je optuženik bio zapovjednik 1. voda minobacačke postrojbe i prenosio zapovijedi od kapetana N. J., pri čemu opisuje da je na njegovom položaju bilo 6 minobacača, a svjedok osobno da je obavljao poslove dodavača granata. Svjedok Ž. M. pak iskazao je da je optuženik išao po odjeljenjima i vršio pripremu za paljbu, također spominjući ukupno 6 minobacača. Prema tome, sadržaj obrane i iznijetih dokaza potvrđuje pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja kako je navedeno u izreci prvostupanjske presude, tj. da je optuženik bio zapovjednik minobacača cal. 120 mm i zamjenik zapovjednika topničke postrojbe, te da je zapovijedao vojnicima da iz tih minobacača pucaju na dio grada Vukovara, pri čemu niti žalitelj ne osporava da se pucalo na dio grada Vukovara.

Zbog navedenih razloga prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da je optuženik bio u zapovjednom lancu i to njegov neizostavan dio, a pravilno je utvrdio i poziciju optuženika u tom lancu. Funkciju svog mjesta u zapovjednom lancu je optuženik ostvarivao aktivno, uz iznimku da je kvario nišanske sprave na minobacačima i da je pomagao vojnicima da napuste bivšu JNA, što je naknadno i sam učinio, i to mu je prvostupanjski sud prihvatio kao vjerodostojnu tvrdnju, ali ga ova okolnost ni po ocjeni drugostupanjskog suda ne oslobađa kaznene odgovornosti. Takve okolnosti su po svom značenju olakotne za odmjeru kazne, što mu je prvostupanjski sud pravilno uzeo u obzir. Iz provedenih dokaza, a posebno iskaza svjedoka M. F., kada se taj iskaz cijeni zasebno, ali i u svezi s obranom samog optuženika, proizlazi da nije bilo prisile ili prijetnje po vertikalni zapovjedni lanac, tako da nema dokaza o postojanju onih odlučnih činjenica koje bi prema odredbama kaznenog zakonodavstva predstavljale razlog isključenja protupravnosti, dakle isključivale krivnju.

Žalbeni navod da optuženik nije zapovijedao vojnicima da s vatrenog položaja iz minobacača pucaju po Mitnici, čime žalitelj smjera na zaključak da optuženik nije znao da se puca na dio grada Vukovara bez odabira cilja, ne oslanja se niti na jedan od izvedenih dokaza, a također niti na iskaz samog optuženika, u kojem on sam, između ostalog, navodi da je njihov položaj bio ispred sela Negoslavci kod Vukovara, te da je on, iako mu nitko nije rekao, pretpostavljao da pucaju na Vukovar i to iz 6 minobacača od 120 mm, iz kojih su dnevno ispalili 50-100 granata, kao i da je od nekog čovjeka na biciklu dobio odgovor da se napadaju "ustaše", a od svog zapovjednika N. J. čuo da se oslobađa vojarna od "ustaša", a također i da je znao da je grad Vukovar naseljen civilnim stanovništvom, pri čemu da nije vidio gdje točno granate padaju, ali da je vidio dim kuda je pala pojedina granata.

Zbog navedenog razloga prvostupanjski sud je s pravom otklonio optuženiku vjerovati da je samo pretpostavljao da se puca po gradu Vukovaru, utvrdivši da je on to znao, navodeći za to valjane razloge koji se između ostalog upiru i na inače nesporno utvrđenu činjenicu da je optuženik bio školovani oficir bivše JNA.

Najzad, žalitelj neosnovano pobija prvostupanjsku presudu i glede utvrđenog činjeničnog stanja o nastalim posljedicama, pogibiji velikog broja civila, o rušenju i uništenju mnogo kuća, stanova, privrednih i kulturnih objekata, te neutvrđenoj materijalnoj šteti velikih razmjera, ukazujući u žalbi na to da niti iz jednog svjedočkog iskaza, niti kojeg drugog dokaza, ne proizlazi da bi koja od navedenih posljedica, opisanih u izreci prvostupanjske presude, nastala upravo baš od minobacačkih granata ispaljenih iz njegovog voda, smatrajući da se te posljedice moraju apsolutno konkretizirati i u najvećoj mogućoj mjeri dokazati, za što po stajalištu žalitelja nema dokaza.

Drugostupanjski sud je već u prethodno iznijetim razlozima obrazložio zbog čega prihvaća razloge iz pobijane presude i bez obzira na okolnost da u predmetnom postupku nije doista do u pojedinost utvrđivano koliko je osoba poginulo, koliko ranjeno, koje su to osobe, koji su objekti i koje vrste razrušeni i uništeni i kolika je materijalna šteta počinjena. Iz provedenih dokaza, prije svega iskaza svjedoka P. K. i svjedokinje M. Š., a čemu nije bilo protudokaza, u dovoljnoj je mjeri utvrđena vrsta i opseg nastalih posljedica, koje nesporno ukazuju da se radi o osobito teškom, nečovječnom postupanju prema civilnom stanovništvu i bezobzirnom postupanju prema njegovoj imovini, a što je upravo sankcionirano u odredbi čl. 120. st. 1. OKZRH. U razlozima prethodno navedenim u obrazloženju drugostupanjske presude također je navedeno zbog čega nije bilo potrebe ni da se do u pojedinost utvrđuje koja je pojedina od ukupnih posljedica prouzročena djelovanjem minobacača, čijom je paljbom, unutar zapovjednog lanca zapovijedao optuženik i to zbog u praksi prihvaćene metode zaključivanja o uzročnoj vezi u situacijama kada prema posljedici djeluje više suuzroka (teorija ekvivalencije). Zbog navedenog razloga niti se uslijed ove okolnosti činjenično stanje ne dovodi u ozbiljniju sumnju glede stupnja pouzdanosti i pravilnosti utvrđenja.

Na kraju, uslijed navedenih razloga drugostupanjski sud ne nalazi da je od utjecaja na utvrđeno činjenično stanje niti okolnost što je Haaški sud zbog ubijanja civila i rušenja Vukovara, te ubijanja ratnih zarobljenika optužio neposredne zapovjednike vojske kojoj je optuženik pripadao (M., R. i Š.), na koju okolnost žalitelj upućuje, smatrajući da takva optuženja isključuju optuženikovu kaznenu odgovornost u zapovjednom lancu.

Na žalbe zbog odluke o kazni:

Državni odvjetnik prvostupanjsku presudu pobija zbog odluke o kazni, smatrajući da utvrđene okolnosti što optuženik nije smogao osobne hrabrosti da na bilo koji način prekine zapovjedni lanac u kojem se našao, nego je sve ostalo na kvarenju nišanskih sprava te u pomaganju drugim vojnicima da izađu iz tzv. JNA, posuđujući im i novac, kao i što je sam, nakon što je došao do putovnice napustio ovu vojsku, nisu mogle biti ocijenjene osobito olakotnim okolnostima, a prihvaćajući također i da postoje olakotne okolnosti, kao što su doprinos optuženika priključenjem Hrvatskoj vojsci, njegove obiteljske prilike i imovne prilike, te neosuđivanost, ali da su i ove precijenjene. S druge strane pak prigovara ovaj žalitelj da sud nije uzeo u obzir okolnost da se optuženik nalazio na vatrenom položaju od početka mjeseca rujna pa sve do okupacije Vukovara 18. studenog 1991., dakle od početka najsnažnijih napada na ovaj grad, njegove branitelje i civilno stanovništvo, čime da je dao u utvrđenom svojstvu veliki doprinos u okupaciji samog grada, a što je za posljedicu imalo indirektno i žrtve koje su nastupile nakon te okupacije, kao npr. na Ovčari, a također kao otegotne okolnosti da nije uzeo u obzir i pogibeljnost postupanja okrivljenika, te veliki broj žrtava i materijalnih razaranja.

Ovaj žalitelj polazi od pogrešne interpretacije razloga navedenih u obrazloženju pobijane presude glede odluke o kazni, smatrajući da je prvostupanjski sud osobito olakotnim okolnostima uzeo u obzir samo one koje se odnose na izostanak osobne hrabrosti i iskakanja iz zapovjednog lanca, te na kvarenje nišanskih sprava na minobacačima, pomaganju drugim vojnicima da izađu iz tzv. JNA, posuđivanju novca tim vojnicima i u izlasku optuženika iz ove vojske po pribavi putovnice. Naime, obrazloženje pobijane presude jasno pokazuje da je prvostupanjski sud pronašao osobito olakotne okolnosti, ne samo u opisanim ponašanjima optuženika u inkriminirano vrijeme, nego još i u njegovom ponašanju nakon izlaska iz bivše JNA, kada se priključio Hrvatskoj vojsci, u njegovim osobnim porodičnim i imovinskim prilikama, te u njegovoj neosuđivanosti. Takva ocjena svih utvrđenih olakotnih okolnosti, i to svake pojedinačno, ali i njihovoj ukupnosti, po ocjeni drugostupanjskog suda je pravilna. U prvonavedenoj grupi olakotnih okolnosti su one koje pokazuju da je u ponašanju optuženika ipak djelomice umanjeni stupanj krivnje i da se ne radi o osobi nekog posebno opasnog delinkventa, pa već to samo sud usmjerava prema tzv. sudskom ublažavanju kazne, a pogotovo ako uz takve posebne okolnosti postoje još i brojne, obične olakotne okolnosti, koje takvo zaključivanje još dodatno podupiru.

S druge strane, bez obzira na dužinu naznačenog vremena u kojem je optuženik činio djelo, nije prihvatljiva ocjena žalitelja da je svojim radnjama, na položaju pri dnu zapovjednog lanca, dao veliki doprinos u okupaciji Vukovara i da je indirektno time odgovoran za žrtve koje su pale nakon toga, a također nije prihvatljivo ni stajalište da se u uzročnu vezu između optuženikovih radnji i počinjenja kaznenog djela vežu ukupne žrtve i materijalna razaranja. Pogibeljnost kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, jedno je od obilježja djela i zbog toga se ne može pored toga uzimati još i kao otegotna okolnost.

Optuženik prvostupanjsku presudu pobija zbog odluke o kazni na način da posebno uz ovaj žalbeni osnov ne naznačuje zbog čega drži da mu je kazna prestrogo odmjerena, osim što se to može razabrati iz konteksta navoda uz preostale žalbene osnove, u kojima se ističe na okolnosti u njegovom ponašanju prije inkriminiranih radnji, za vrijeme poduzimanja inkriminiranih radnji, te poslije, nakon što se vratio u Republiku Hrvatsku.

Drugostupanjski sud žalitelje upućuje na razloge pobijane presude koji su iznijeti glede odluke o kazni, iz kojih je potpuno razvidno da je sve ono na što optuženik indirektno ukazuje kao na osobito olakotne okolnosti, prvostupanjski sud uzeo u obzir. Po ocjeni drugostupanjskog suda, u pobijanoj presudi, nakon potpunog i pravilnog utvrđenja i svih okolnosti koje utječu na odabir i odmjeru kazne, iste okolnosti su pravilno ocijenjene kao olakotne okolnosti i u njihovoj ukupnosti uzete kao osobito olakotne okolnosti, dok s druge strane nisu nađene one okolnosti za koje bi bilo opravdanja da ih se cijeni kao otegotne okolnosti, uslijed čega je u pravilnoj primjeni odredaba čl. 4., 31., 37., 38. st. 1. toč. 2. i čl. 39. st. 1. toč. 1. OKZRH za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH optuženiku odmjerena kazna ispod granice od 5 godina zatvora, koja je, inače, kao najmanja kazna propisana za ovo kazneno djelo, osuđujući ga na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine, u koju mu je pravilno po čl. 45. st. 1. i 3. OKZRH uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 26. ožujka 1996. do 29. kolovoza 1996.

Tako izrečenom kaznom i po ocjeni drugostupanjskog suda s pravom se može očekivati ispunjenje svrhe kažnjavanja kako je ona propisana u čl. 31. OKZRH, unutar opće svrhe krivičnih sankcija.

Slijedom navedenih razloga drugostupanjski sud je po čl. 387. ZKP odlučio kao u izreci ove drugostupanjske presude.

U Zagrebu, 19. studenog 2003. godine

Zapisničar:
Vojimir Katić, v. r.

Predsjednik vijeća:
mr. Branko Zmajević, v. r.